

ALOCUȚIUNI

SIMPOZIONUL INTERNAȚIONAL „EXPLORĂRI ÎN TRADIȚIA BIBLICĂ ROMÂNEASCĂ ȘI EUROPEANĂ”

**Ediția a XIV-a, Iași, 5-6 iunie 2025
Sesiunea de deschidere**

Participanți: prof. univ. dr. Conțiu Tiberiu Șoitu, prorector, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași; părintele Hrisostom Rădășanu, Mitropolia Moldovei și Bucovinei; pr. conf. dr. Cătălin Vatamanu, Facultatea de Teologie Ortodoxă din Iași; CS I dr. habil. Sorin Tașcu, directorul Institutului de Cercetări Interdisciplinare al Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași; CS II dr. Mădălina Ungureanu, Centrul de Studii Biblico-Filologice „Monumenta linguae Dacoromanorum” și prof. em. dr. Eugen Munteanu (moderator).

Oaspete de onoare: prof. em. dr. Takamitsu Muraoka, Universitatea din Leiden.

Prof. Eugen Munteanu: Bună ziua, tuturor! Vă mulțumesc foarte mult pentru prezență, atât celor care sunteți în sală, fizic, cât și celor care ne urmăriți online. Declar deschisă cea de-a XIV-a ediție a Simpozionului Internațional *Explorări în tradiția biblică românească și europeană*. A XIV-a ediție înseamnă deja o vârstă onorabilă. Avem onoarea ca, în ședința de deschidere, să primim cuvântul de salut din partea Înaltpreasfinției Sale, Părintele Teofan, și, cu această ocazie, îi mulțumim pentru sprijinul foarte consistent pe care îl acordă organizării Simpozionului nostru, alături de Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” și alături de ceilalți parteneri. În numele Asociației de Filologie și Hermeneutică Biblică, le mulțumesc tuturor!

Cuvântul de salut al Părintelui Mitropolit va fi rostit de un vechi prieten al nostru, Părintele Hrisostom, iar părintele Cătălin Vatamanu va reprezenta Facultate de Teologie, în numele domnului decan. De asemenea, domnul rector, prof. univ. dr. Liviu-George Maha, a avut bunăvoința să delege, pentru a fi prezent la adunarea noastră, pe domnul prorector profesor Tiberiu Conțiu-Șoitu, îi mulțumim de asemenea. Alături de noi este și domnul director al Institutului de Cercetări Interdisciplinare, CS I dr. habil. Sorin Tașcu. Aș vrea să remarc și prezența Mădălinei Ungureanu, co-organizatoare împreună cu colegii săi, dr. Iosif Camară, dr. Ana-Veronica Spenchiu, dr. Maria Moruz, dr. Anca Bibiri, dr. Constantin Răchită, dr. Mariana Nastasia, dr. Mioara Dragomir, drd. Claudiu Dulgheru, toți doctori în filologie. (Spre deosebire de alții care au trecut la modestia franceză, noi ținem la menționarea titlurilor fiecăruia în program, suntem puțin mai demodați.)

De asemenea, salutăm și prezența în sală a unui vechi prieten de-al nostru, prof. univ. dr. habil. Jerzy Ostapczuk. Bine ați venit! Welcome to us! We are glad to meet you again!

Câteva cuvinte despre ediția de acum, a XIV-a. Din program constatăm că sunt patru secțiuni diferite, bine și judicios concepute încă de la început, și anume *Problematica filologică*, *Istoria receptării textelor sacre*, *Problematica traductologică* și *Hermeneutică biblică*.

De asemenea, trebuie să vă spun că, imediat după terminarea festivității de deschidere, vom avea ocazia și onoarea să îl ascultăm pe unul din patriarhii biblisticii universale, profesorul Takamitsu Muraoka.

Acestea fiind zise, îl salut încă o dată pe profesorul Muraoka, care ne urmărește online, și îi dau cuvântul domnului prorector Șoitu pentru a-și rosti întâmpinarea.

Prorector prof. univ. dr. Conțiu Tiberiu Șoitu: Domnule academician, distinși oaspeți, domnule director, domnilor profesori, dragi studenți, ce ne priviți din sală sau din depărtare, permiteți-mi să fiu eu cel ce va transmite, în numele profesorului George-Liviu Maha, rectorul Universității noastre – care se află la București în aceste zile – urările de succes pentru această a XIV-a ediție, dar și manifestarea și exprimarea interesului, sprijinului și nu doar în prezent, ci și în perspectivă, și să justific de ce Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” nu poate să fie decât alături de astfel de preocupări. Suntem într-un spațiu în care Universitatea noastră își justifică misiunea și existența plecând de la tradiția universităților clasice, care reuneau cele patru facultăți, trei inițial, în cazul începutului Universității din Iași, ce acopereau înainte de toate domenii umaniste. Într-o lume în care domnul academician a fost nevoit să constate implicarea inclusiv în funcționarea științelor umaniste a noilor tehnologii, poate se impune mai mult decât anterior să amintim și să aducem argumente pentru importanța acestui domeniu de studii, uneori declarat din punct de vedere administrativ ca fiind neprioritar. Și, permiteți-mi să aduc și argumentul provenienței mele dintr-o Facultate de Filosofie, care împletește domenii întru totul prioritare din perspectiva criteriilor de astăzi cu domenii considerate mai curând ancorate în trecut. Dar această ancorare în trecut, fie că își are originea în cercetarea sufletului, fie a cuvântului sau a gândului, asigură dimensiunea noastră umană și ne face să sperăm că aceasta va exista și pentru generațiile următoare. Un alt motiv al interesului particular al nostru, ca persoană, dar, înainte de toate, al nostru, ca instituție, pentru demersul pe care îl continuăm vine și din faptul că a trecut proba timpului. În spațiul academic există butada care afirmă că deja de la a doua, a treia ediție o manifestare este de tradiție. În cazul acesta, ne pregătim să consemnăm la anul un deceniu și jumătate de activitate neîntreruptă a manifestării dumneavoastră. Și lucrul acesta se datorează colectivului menționat și condus de domnul academician Eugen Munteanu,

care ne-a asigurat, prin efortul pe care l-a depus de-a lungul deceniului, inclusiv o simbolică ieșire din provincialism. Și mă refer doar la faptul că *Biblia de la București* nu a fost obiect de trudă doar în capitala în care a apărut inițial, ci și aici, la Iași, și ne permite să întoarcem spusa cronicarului care afirma – putem interpreta aceasta și cu îngăduință sau cu tristă bucurie – că „nasc și la Moldova oameni”, având aici, în capitala Moldovei, colectivul care a restituit o operă apărută cu câteva secole înainte și care avea nevoie de o revizuire și o readucere în prim-plan. Vă dorim mult succes atât în întâlnirile de la această ediție, cât și în activitățile dumneavoastră ulterioare!

Prof. Eugen Munteanu: Mulțumim, domnule prorector, pentru amabilele dumneavoastră cuvinte!

Ca referință, fac și eu două observații suplimentare. Întâi, această sală are o valoare simbolică pentru tradiția universitară ieșană. Aici s-au desfășurat evenimente extrem de importante, unul dintre ele, la care am participat și eu când am absolvit facultatea, în 1978, a fost congresul/ adunarea generală a scriitorilor din România, care a fost un eveniment fulminant, cu mari autori, scriitori pe care-i vedeam în carne și oase: Geo Bogza, Augustin Doinaș, ș.a.m.d., inclusiv Adrian Păunescu, pe care colegii mei l-au invitat cu multă fermitate afară; pentru cei care nu știți, trebuie să menționez că ne aflam în plină dictatură comunistă, în momentele sale cele mai virulente, iar scriitorii au dovedit tinerilor care eram în sală că, totuși, în acea Românie de atunci se putea spune lucrurilor pe nume.

De asemenea, domnule prorector, permiteți-mi să vă reamintesc că Centrul de Studii Biblico-Filologice „Monumenta linguae Dacoromanorum” este creat ca entitate autonomă din anul 2009, prin bunăvoința rectorului Vasile Ișan și a prorectorului Gheorghe Popa de la acea vreme, pe baza unei inițiative mai vechi, care fusese prezentată în 1988 de către profesorul Paul Miron, care venise la Iași. Faptul că a fost la Iași și a fost făcută această inițiativă se datorează lui Paul Miron, care ținea foarte mult la Iași, dar trebuie spus că a fost o lucrare colectivă, la care au participat mulți filologi din țară, și din Cluj, și din București și, firește, din Iași. Avantajele, mai ales pentru cei mai tineri dintre noi (eu eram cel mai tânăr atunci, în 1988), au fost că am putut să ne formăm ca filologi la texte critice extrem de sofisticate, extrem de solicitante și cu mari foloase – să te apuci să înveți limba greacă, limba latină, limba slavonă, dacă vrei să înțelegi filologie românească. Profesorul Muraoka, japonez, ne va dovedi că se poate merge și mai departe – să înveți și să predai o viață întreagă limbile de cult originare, adică ebraica, aramaica și greaca. Așadar, trebuie să recunosc, cu sinceritate și cu oarecare smerenie, că activitatea noastră este una transgenerațională și colectivă. Noi suntem personalități, dar fiecare în parte suntem o componentă activă a acestui grup care sperăm că va ajunge să serbeze jubileul de 50 de ani.

Acestea fiind zise, îl rog pe Părintele Hrisostom să ne prezinte cuvântul Înaltpreasfinției Sale, Părintele Mitropolit.

Părintele Hrisostom: Vă mulțumesc foarte mult! Încep prin a cere iertare în numele Părintelui Mitropolit – a mers în lumea monahală a județului Neamț, pentru că un duhovnic al Mănăstirii Văratec și fost exarh, stareț al Mănăstirii Almaș, părintele Laurențiu, a trecut la Domnul, și rânduiala a solicitat prezența Părintelui Mitropolit în această dimineață pentru a oficia sujba de înmormântare. Cu toate acestea, a transmis un cuvânt și, cu permisiunea dumneavoastră, îl voi citi:

Stimate domnule prorector, domnule profesor academician, prapucernicilor și preacuvioșilor părinți, stimați invitați, doamnelor și domnilor, sunt recunoscător pentru invitația de a participa la evenimentul de deschidere a celei de-a XIV-a ediții a Simpozionului Internațional *Explorări în tradiția biblică românească și europeană*, organizat de Centrul de Studii Biblico-Filologice „Monumenta linguae Dacoromanorum” de la Institutul de Cercetări Interdisciplinare al Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași și Asociația de Filologie și Hermeneutică Biblică din România, în colaborare cu Arhiepiscopia Moldovei și Bucovinei și Institutul de Filologie Română „Alexandru Philippide” al Academiei Române, filiala Iași. Potrivit programului transmis, evenimentul de față presupune mai multe evenimente oarecum autonome, legate însă între ele de gândul comun al rememorării rolului pe care Scripturile Sfinte l-au avut în cultura românească și nu numai.

Deși este de mirare faptul că Sfintele Scripturi ale creștinilor încă mai generează acest interes, suntem conștienți de faptul că în echipa formidabilă adunată în jurul profesorului Eugen Munteanu sunt oameni cu greutate. De aceea, suntem recunoscători pentru acest parteneriat pe care l-ați cultivat cu Arhiepiscopia Iașilor, Facultatea de Teologie Ortodoxă, de pe urma căruia vor beneficia și generațiile de studenți, profesori, preoți. Pentru că tot ceea ce este subînțeles, cum ar fi, de pildă, studiul serios al Scripturii, poate fi mai ușor uitat sau ascuns; or, prin munca dumneavoastră, vă asigurați că Biblia nu va rămâne doar o carte cu conținut subînțeles și, prin aceasta, necuvântător, ci o experiență de vie interacțiune, în spiritul tradiției, cu generații de oameni pentru care mărturia creștină a fost și este un punct de reper cultural și de creștere duhovnicească. Vă mulțumim, așadar, și vă binecuvântăm, chemând numele Domnului Iisus Hristos asupra acestei lucrări și asupra persoanelor care muncesc cu drag și competență. Vă mulțumim, Doamne-ajută și Hristos S-a Înălțat!

Prof. Eugen Munteanu: Mulțumim, Părinte Hrisostom Rădășanu; vă rog să transmiteți mulțumirile noastre și omagiile noastre filiale Părintelui Mitropolit. De regulă, țineam această adunare a noastră în spațiile Muzeului Mitropoliei, numai că programarea a făcut să se petreacă acolo alte evenimente. De asemenea, mai avem o concurență, tot astăzi, de aceea președintele filialei Academiei

Române, profesorul Viorel Barbu, nu poate fi prezent, pentru că trebuie să fie la deschiderea colocviului istoricilor, care durează 5 zile și are vreo 400-500 de participanți, mult mai mulți decât la noi. Dar noi suntem foarte prețioși că suntem foarte bine conturați ca obiect de studiu; fiindcă trebuie să spun că cele 25 de volume ale seriei „Monumenta linguae Dacoromanorum” nu conțin doar textul de la 1688 fotocopiat, în transcriere fonetică interpretativă pe coloana a doua, dar, de asemenea – ceea ce este enorm de important –, alte două versiuni biblice din aceeași epocă, diferite, și anume: una făcută de Nicolae Spătarul Milesco, pe care am și editat-o separat, și alta, care rămâne de editat pentru colegii mei, cealaltă versiune, manuscrisul 4389 de la Academie, al cărui autor, după cum ne-a învățat N.A. Ursu, profesorul nostru de altădată, este traducerea lui Daniil Andrean Panoneanu, o traducere mult mai cursivă decât cea tipărită, după părerea mea, într-o limbă română evoluată.

Acum îl invit pe părintele Cătălin Vatamanu, care va prezenta cuvântul Părintelui Decan al Facultății de Teologie Ortodoxă „Dumitru Stăniloae”. Pofțiți, Părinte!

Părintele Cătălin Vatamanu: Stimate domnule prorector, stimate domnule profesor Eugen Munteanu, doamnelor, domnilor profesori, preacuvioși, preacucernici părinți, onorată asistență, întâi aș dori să adresez salutul domnului decan, părintele Cezar Hârlăoanu, care, așa cum ați spus, este plecat astăzi într-o delegație mult mai departe, în mijlocul țării, dar, cu siguranță, dacă ar fi fost în Iași, ar fi fost prezent astăzi. Și aș vrea să continui discuția dumneavoastră, domnule profesor Eugen Munteanu, legată de spațiul în care ne întâlnim astăzi, și să ne aducem aminte de faptul că, mulți ani la rând, acest eveniment academic, reper pentru Iași, pentru țara noastră și îndreptat spre lumea întreagă, s-a desfășurat în sala „Justin Moisescu” a Mitropoliei Moldovei și Bucovinei și, mai apoi, în ultimii doi ani, evenimentul acesta a avut loc în Sala gotică a Mănăstirii „Trei Ierarhi”, locurile acelea, de fapt, inspirând tradiția de la Academia Mihăileană și trebuie să spunem mai ales privitorilor de departe că Biblioteca Centrală Universitară își are începuturile ei tocmai în legătură cu această Academie Mihăileană. Pentru că Biblioteca Academiei Mihăilene a constituit baza bibliotecii universitare și, în felul acesta, Biblioteca Academiei Mihăilene a devenit, de fapt, Biblioteca Universitară odată cu înființarea Universității „Alexandru Ioan Cuza”, în 1860. Așadar, ne aflăm într-un loc special, într-una din cele patru mari biblioteci universitare din țară, o bibliotecă pe care aș numi-o, plecând de la Proverbe, capitolul 8, o „casă a înțelepciunii” sau o „casă a cuvântului”. Ne aducem aminte că textul Proverbelor lui Solomon vorbește despre înțelepciunea care și-a făcut sieși casă și, într-adevăr, dacă intrăm în tezaurul acestei biblioteci, vom descoperi Sfinte Scripturi de maximă raritate, foarte valoroase, traduceri, manuscrise patristice, literatură deopotrivă teologică, filologică, fiindcă aici e un spațiu în care se întâlnesc cu toții: și teologi, și

istorici, și filosofi, și oameni de litere. Toate preocupările culturale își au ca punct de întâlnire Biblioteca Centrală Universitară. Îmi aduc aminte cu mult drag, dar totodată și cu multă emoție, de vremea studenției mele, când intram în sala calculatoarelor unde aveam posibilitatea, destul de rudimentară pe vremurile acelea, de a accesa catalogul Aleph, nu întâmplător prima literă a alfabetul ebraic, și printr-un cuvânt să mi se deschidă, de fapt, un întreg univers de cultură, un univers de cărți, de informații, de materiale. De altfel, existau și acele fișe bibliografice pe care puteam să le accesez prin intermediul dulapurilor cu fișe. Dar astăzi nu mai este situația aceasta de a căuta efectiv fișă cu fișă, ci lumea digitală îți propune, prin intermediul unui cuvânt cheie, să descoperi atât de multă literatură. Așadar, ne aflăm într-un spațiu care este mai mult decât o bibliotecă, așa zice eu că este o biserică a culturii, pentru că atunci când intri într-o bibliotecă găsești foarte multe cărți, pe care eu le văd precum niște icoane ale gândirii. De altfel, cititorii sunt și la propriu niște pelerini, pentru că vin și pleacă, dar sunt într-o continuă căutare, într-o continuă călătorie pe acel *derekh*, cum spune termenul ebraic, calea care duce spre cunoaștere, care duce spre Dumnezeu. Iar liniștea sălilor, o liniște atât de fertilă, atât de fecundă, e liniștea care te conduce spre înțelegerea spațiului ca un spațiu, așa zice eu, liturgic, ca pe o liturghie pe care o face cititorul în fața logosului. De aceea, experiența noastră, a tuturor, în aceste zile nădăjduiesc că va fi cu adevărat o experiență a descoperirii cuvântului, a cuvântului scris, dar mai ales a Cuvântului întrupat, și fie ca binecuvântarea Cuvântului să fie lucrătoare în viața noastră, a tuturor. Mulțumesc!

Prof. Eugen Munteanu: Mulțumesc Părintelui Vatamanu! Și acum îi dau cuvântul domnului CS I dr. habil. Sorin Tașcu, directorul Institutului de Cercetări Interdisciplinare de la Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” din Iași.

CS I dr. habil. Sorin Tașcu: Vă mulțumesc, domnule academician! Domnule prorector, domnule profesor, sfințiți părinți, este o bucurie pentru mine astăzi, în calitate de director al Institutului de Cercetări Interdisciplinare, să vă spun câteva cuvinte. S-au spus deja cuvinte frumoase, dar nu s-a spus, poate, ceea ce îmi doresc eu să spun: dacă Institutul nostru a fost creat acum 6 ani, oficial vorbind, eu cred că Institutul nostru a fost creat mult mai devreme. A fost creat atunci când Centrul de Studii Biblico-Filologice „Monumenta linguae Dacoromanorum” a fost creat și a pus, practic, bazele a ceea ce avea să devină Institutul mai târziu. Așa cum Universitatea nu a fost creată cu toate facultățile astăzi existente, a fost creată cu câteva facultăți (patru, dacă nu mă înșel, Teologia era printre ele), care au pus bazele Universității noastre, la fel eu consider că și Institutul și-a pus bazele în anul 2009, când a fost creat acest Centru.

Vreau să felicit pe coordonatorul acestui Centru, doamna cercetător Mădălina Ungureanu, pentru tenacitatea, pentru energia cu care conduce acest grup, cercetările din acest grup, și nu putem să uităm nici pe colegii care fac parte din

acest grup și care sunt la fel de plini de energie, și eu mă bucur foarte mult, pentru că eu sunt fizician de profesie, și tot timpul exercițiul minții, setea minții, stea de cunoaștere m-au mânat în ceea ce am făcut, dar să nu uităm că există și acea sete a sufletului, există cercetare și în domenii care poate pentru unii nu merită o asemenea investiție. Vreau să spun că atât cât voi putea, ca director al Institutului, dar cred că suntem în asentimentul și domnului prorector și al domnului rector, vom sprijini aceste demersuri și aceste evenimente, cum este acest Simpozion și cercetarea în acest domeniu. Pentru că setea sufletului, cred eu, la un moment dat va învinge setea doar de cunoaștere științifică, din punctul de vedere al științelor exacte, cum le numim noi. Încă o dată, îmi exprim bucuria de a fi astăzi alături de dumneavoastră. Vă doresc un simpozion cât mai fructuos, discuții cât mai fructuoase! Mulțumesc!

Prof. Eugen Munteanu: Mulțumesc, domnule director Tașcu, pentru cuvintele frumoase și înălțătoare! Ceea ce vreau să vă mai spun este că eu apreciez foarte mult științele exacte: medicină, fizică, biologie, chimie, etc., fiindcă am fost educat în acest spirit – legea lui Ohm, legea lui Arhimede le știu din copilărie –, dar totuși, într-o universitate, contează mai ales isprăvile de natură culturală. Prin urmare, printr-un proiect ca „*Monumenta linguae Dacoromanorum*” lumea înțelege că ceva important s-a petrecut și va fi pomenit poate multă vreme de acum înainte. De asemenea, trebuie să menționez: colegii mei au mai făcut și alte isprăvi filologice recente, de exemplu au editat *Molțfelnicul* lui Dosoftei, în colaborare cu posesorul manuscrisului principal, Mănăstirea Putna, și acum se află în stadiul aproape final cu editarea *Octoihului*. Atât *Molțfelnicul*, cât și *Octoihul* sunt inedite, nu le-a mai cunoscut nimeni până acum. Colegii mei – cei patru colegi: Iosif, Mădălina, Maria și Veronica – au dat o ediție foarte minuțioasă.

Mulțumindu-le încă o dată colegilor mei, îi dau cuvântul Mădălinei, lider informal – înțeleg că de acum și formal – al grupului, care va prezenta punctul de vedere al organizatorilor acestui simpozion.

CS II dr. Mădălina Ungureanu: Stimate părinte consilier, stimate domnule prorector, stimate domnule director, distinși profesori, distinși oaspeți, dragi colegi, sau, cu o formulă mai simplă, care vă cuprinde pe fiecare dintre dumneavoastră și care are avantajul de a sublinia esența simpozionului nostru: „dragii prieteni ai MLD” (pentru că suntem deja o comunitate),

Simpozionul nostru a ajuns la a 14-a ediție, în timp ce Centrul de Studii Biblico-Filologice „*Monumenta linguae Dacoromanorum*” a împlinit de curând 16 ani. În acești 16 ani, o singură dată nu a fost organizat evenimentul nostru anual, și anume în 2020, anul pandemiei, când lucrurile erau așa de confuze încât am preferat să amânăm. În anul următor, lucrurile nu erau revenite în făgașul lor și atunci am organizat ediția 2021 online. A fost o soluție de avarie, dar, în același timp, binevenită, pentru că ne-am dat seama (așa ne dăm seama

de importanța lucrurilor în absența lor) că ceea ce ne-a lipsit în ediția online a fost tocmai interacțiunea din afara sesiunilor propriu-zise de comunicări și atmosfera, schimbul viu de idei care se prelungește mereu în pauze, în timpul meselor și în perioadele de odihnă. Ne-am dat seama că în jurul simpozionului s-a constituit o adevărată comunitate, sunt participanți care vin la aproape fiecare ediție, cu care colaborăm și dincolo de simpozion și de editarea lucrărilor și pe care putem să îi numim pe drept cuvânt prietenii noștri.

Stimați prieteni ai simpozionului MLD,

O conferință nu este ușor de organizat și, în urmarea acestei idei, vreau să vă mulțumesc tuturor celor care ne ajutați an de an: partenerilor noștri – Mitropolia Moldovei și Bucovinei și Părintelui Mitropolit, care sprijină mereu conferința noastră în direcții multiple; colegilor și prietenilor de la Institutul de Filologie Română „Alexandru Philippide” al Academiei Române, Filiala Iași; colegilor de la Biblioteca Centrală Universitară „Mihai Eminescu”, care ne găzduiesc cu amabilitate; celor de la Muzeul Municipal „Regina Maria” și de la Complexul Muzeal Național Moldova. Țin, de asemenea, să le mulțumesc colegilor mei de la Centrul „Monumenta linguae Dacoromanorum” pentru munca susținută și pentru implicarea necondiționată în ceea ce este considerat, pe drept cuvânt, așa cum a spus domnul rector în deschiderea simpozionului de anul trecut (citându-l pe domnul profesor Munteanu), un „brand” al universității noastre.

Nu în ultimul rând, recunoștința mea se îndreaptă spre cei care fac efortul de a veni la simpozionul nostru în mod repetat, adesea din afara Iașului și din afara României (domnul profesor Munteanu l-a amintit pe domnul profesor Jerzy Ostapczuk, decanul Facultății de Teologie de la Universitatea din Varșovia, care vine anul acesta a treia oară, dar sunt, de asemenea, colegi de la București, Târgoviște, Alba Iulia, care vin la noi frecvent), care au îngăduință față de micile noastre dezorganizări, față de întârzierile noastre și fac asta pentru că, îndrăznesc să cred, au același sentiment de apartenență la o comunitate pe care îl avem și noi.

Studiile de filologie biblică, adică de filologie care are ca punct de plecare textul biblic, nu constituie o noutate la nivel european – asta se poate vedea și din anvergura invitațiilor de la edițiile simpozionului nostru, care conduc sau fac parte din centre de cercetare de filologie și biblică cu o bogată istorie și tradiție, în Israel, Franța, Germania, Italia, Belgia, Spania, Bulgaria, Serbia și alte țări. La noi, acest tip de cercetare este mai nou, din cauza condițiilor istorice cunoscute; din acest punct de vedere, constituirea Centrului MLD a fost o acțiune de pionierat. Centrul are acum un profil științific bine conturat și recunoscut ca atare. Filologia biblică este un câmp de cercetare cu deschidere interdisciplinară, spre domenii diverse și cât se poate de actuale, de la istoria și circulația ideilor, la migrație sau *digital humanities*. Grupul nostru are multe idei, avem parteneriate și planuri pentru cercetări viitoare. Sunt convinsă că

vom avea sprijinul conducerii universității pentru a ne putea diversifica direcțiile de cercetare, inclusiv prin cooptarea de tineri cercetători interesați de această vastă arie de cercetare, pe care să îi putem forma pentru a duce mai departe ceea ce a inițiat domnul profesor Munteanu și ne străduim să continuăm noi, cu sprijinul conducerii Institutului de Cercetări Interdisciplinare și al conducerii Universității.

Așadar, stimați prieteni ai simpozionului MLD, în numele meu și al colegilor mei, vă mulțumesc pentru bucuria pe care ne-o faceți an de an și vă doresc zile fructuoase la simpozionul nostru!

